SCIENCE HUB REVIEW
2026
Volume 1
Issue 5
www.sciencehubreview.uz
ILMIY ELEKTRON JURNAL

O‘ZBEKISTONNING XALQARO TURIZM BOZORIDAGI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI

Ilxomiddinova Madina Olimjon qizi

Ta’lim yo‘nalishi: Turizm va mehmondo‘stlik

Ta’lim muassasasi: Toshkent davlat transport universiteti, 2-kurs bakalavriat talabasi

Ilmiy rahbar: Umarova Dilfuza Rahmatullayevna

madinailxomiddinova25@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada O‘zbekistonning xalqaro turizm bozoridagi raqobatbardoshligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari, turizm sohasini rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari hamda mamlakatning xalqaro turizm xizmatlari bozoridagi mavqeini mustahkamlash omillari tahlil qilingan. Shuningdek, turistik infratuzilmani modernizatsiya qilish, xizmatlar sifatini oshirish, investitsiyalarni jalb etish, raqamli texnologiyalarni keng joriy qilish va xalqaro marketing strategiyalaridan samarali foydalanish masalalariga alohida e’tibor qaratilgan. Tadqiqot yakunida O‘zbekiston turizm salohiyatidan samarali foydalanish hamda xalqaro bozorda raqobat ustunligini ta’minlashga qaratilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar

xalqaro turizm, raqobatbardoshlik, turistik salohiyat, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm, turizm infratuzilmasi, investitsiya, raqamli texnologiyalar, turistik xizmatlar, xalqaro marketing.

Аннотация

В данной статье анализируются организационно-экономические механизмы повышения конкурентоспособности Узбекистана на международном туристическом рынке, приоритетные направления развития туристической отрасли и факторы укрепления позиций страны на международном рынке туристических услуг. Особое внимание уделяется модернизации туристической инфраструктуры, повышению качества услуг, привлечению инвестиций, широкому внедрению цифровых технологий и эффективному использованию международных маркетинговых стратегий. В заключительной части

исследования разработаны предложения и рекомендации, направленные на эффективное использование туристического потенциала Узбекистана и обеспечение конкурентных преимуществ на международном рынке.
Ключевые слова
международный туризм, конкурентоспособность, туристический потенциал, организационно-экономический механизм, туристическая инфраструктура, инвестиции, цифровые технологии, туристические услуги, международный маркетинг.
Abstract
This article analyzes the organizational and economic mechanisms for enhancing Uzbekistan's competitiveness in the international tourism market, the priority directions for tourism development, and the factors contributing to strengthening the country's position in the global tourism services market. Particular attention is paid to the modernization of tourism infrastructure, improvement of service quality, attraction of investments, widespread implementation of digital technologies, and effective use of international marketing strategies. The study concludes with proposals and recommendations aimed at efficiently utilizing Uzbekistan's tourism potential and ensuring competitive advantages in the international market.
Keywords
international tourism, competitiveness, tourism potential, organizational and economic mechanisms, tourism infrastructure, investment, digital technologies, tourism services, international marketing.
Abstract
This article examines the role of auditing in ensuring the reliability and improving the quality of financial reporting in the public sector. Accurate and timely financial reporting in public organizations is an important source of information for effective public financial management, evaluation of budget fund utilization, and financial decision-making. The article analyzes the causes of errors in financial reporting, the role of audit in identifying such errors, and ways to ensure reporting transparency. It also develops recommendations for digitalizing financial reporting, using automated control tools, strengthening internal controls, and improving audit quality.
Keywords
financial reporting, public sector, audit, public financial control, budget, financial information, transparency, internal control, reporting quality, digitalization.

Kirish

Bugungi globallashuv sharoitida xalqaro turizm jahon iqtisodiyotining jadal rivojlanayotgan va yuqori iqtisodiy salohiyatga ega tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Turizm nafaqat mamlakat iqtisodiyotiga valyuta tushumlarini jalb qilish, balki yangi ish o‘rinlarini yaratish, hududlar infratuzilmasini rivojlantirish, milliy madaniyat va tarixiy merosni xalqaro miqyosda targ‘ib qilishda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekiston boy tarixiy-madaniy merosi, qadimiy shaharlari, me’moriy yodgorliklari, milliy urf-odatlari va tabiiy turistik resurslari bilan xalqaro turizm bozorida katta imkoniyatlarga ega. Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz kabi tarixiy shaharlar mamlakatning xalqaro turistik jozibadorligini belgilovchi asosiy maskanlar hisoblanadi.

Shu bilan birga, xalqaro turizm bozorida raqobatning kuchayishi mamlakat oldiga turistik xizmatlar sifatini oshirish, zamonaviy infratuzilmani shakllantirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va xalqaro miqyosda samarali marketing siyosatini yuritish kabi vazifalarni qo‘ymoqda.

Mazkur sharoitda O‘zbekistonning xalqaro turizm bozoridagi raqobatbardoshligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini ilmiy jihatdan o‘rganish dolzarb masalalardan biridir.

1. Xalqaro turizm bozorida raqobatbardoshlik tushunchasi va uning nazariy asoslari

Xalqaro turizm bozoridagi raqobatbardoshlik mamlakatning boshqa turistik yo‘nalishlar bilan solishtirganda sayyohlar uchun jozibador, sifatli, xavfsiz va iqtisodiy jihatdan maqbul xizmatlarni taklif eta olish qobiliyatini anglatadi.

Turistik raqobatbardoshlik bir nechta muhim omillar asosida shakllanadi. Jumladan, tabiiy va tarixiy resurslar, transport qulayligi, mehmonxona infratuzilmasi, xizmat ko‘rsatish sifati, narx siyosati, xavfsizlik, xalqaro reklama va davlat tomonidan yaratilgan institutsional sharoitlar ushbu jarayonga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

O‘zbekistonning turistik raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy ustunliklardan biri uning Buyuk Ipak yo‘li tarixiy merosi bilan bog‘liq. Mamlakat hududida joylashgan tarixiy obidalar, milliy hunarmandchilik markazlari, gastronomik an’analar va madaniy tadbirlar xorijiy sayyohlar uchun katta qiziqish uyg‘otadi.

Biroq mavjud salohiyatning o‘zi xalqaro bozorda yuqori raqobatbardoshlikni ta’minlamaydi. Buning uchun turistik resurslarni zamonaviy iqtisodiy mexanizmlar asosida boshqarish, xizmatlarni diversifikatsiya qilish va turistlar ehtiyojlariga moslashtirish talab etiladi.

2. O‘zbekiston turizm sohasining mavjud imkoniyatlari va rivojlanish muammolari

O‘zbekiston turizm sohasini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlarga ega.

Xususan, tarixiy-madaniy turizm, ekologik turizm, ziyorat turizmi, gastronomik turizm, tibbiy turizm va ekstremal turizm yo‘nalishlari mamlakatning xalqaro bozordagi mavqeini mustahkamlashga xizmat qilishi mumkin.

Tarixiy-madaniy turizm Samarqand, Buxoro va Xiva kabi shaharlarda rivojlangan bo‘lib, xorijiy sayyohlarni mamlakatga jalb etishda muhim o‘rin tutadi. Ekologik turizm esa tog‘li hududlar, cho‘l zonalari, tabiiy landshaftlar va milliy bog‘lar imkoniyatlaridan foydalanishga asoslanadi.

Shuningdek, O‘zbekistonning milliy oshxonasi, hunarmandchiligi, xalq amaliy san’ati va an’anaviy bayramlari gastronomik hamda madaniy turizmni rivojlantirish uchun muhim resurs hisoblanadi.

Shu bilan birga, sohada ayrim muammolar ham mavjud:

• Ayrim hududlarda turistik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi.

• Xalqaro standartlarga mos xizmat ko‘rsatish sifatini barcha hududlarda ta’minlashdagi qiyinchiliklar.

• Turizm sohasida xorijiy tillarni biladigan malakali mutaxassislar yetishmasligi.

• Hududiy turistik mahsulotlarning xalqaro miqyosda yetarlicha targ‘ib qilinmasligi.

• Ayrim turistik obyektlarga transport va logistika imkoniyatlarining cheklanganligi.

• Raqamli marketing va zamonaviy bronlash tizimlaridan foydalanish darajasining bir xil emasligi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish turizm sohasida tizimli boshqaruv va samarali iqtisodiy mexanizmlarni joriy qilishni talab etadi.

3. Xalqaro turizm bozorida raqobatbardoshlikni oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari

O‘zbekistonning xalqaro turizm bozoridagi raqobatbardoshligini oshirish uchun tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarni o‘zaro uyg‘unlashtirish zarur.

Birinchidan, turistik infratuzilmani rivojlantirish.

Mehmonxonalar, transport xizmatlari, aeroportlar, temiryo‘l tarmoqlari, yo‘lbo‘yi xizmatlari va axborot markazlarini modernizatsiya qilish turistlar uchun qulay muhit yaratadi. Ayniqsa, turistik hududlar o‘rtasida transport aloqalarini yaxshilash sayohat xarajatlarini kamaytirish va turistlarning mamlakat bo‘ylab harakatlanishini osonlashtiradi.

Ikkinchidan, investitsion muhitni takomillashtirish.

Turizm sohasiga mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali yangi mehmonxonalar, dam olish maskanlari, ko‘ngilochar markazlar va turistik majmualar tashkil etish mumkin. Bunda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega.

Uchinchidan, xizmatlar sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish.

Mehmonxona xo‘jaligi, restoran biznesi, gidlik xizmati va transport xizmatlarida xalqaro sifat standartlarini joriy qilish zarur. Turizm sohasi xodimlarining kasbiy malakasini oshirish, xorijiy tillarni o‘rgatish va xizmat ko‘rsatish madaniyatini rivojlantirish raqobatbardoshlikni mustahkamlaydi.

To‘rtinchidan, raqamli turizmni rivojlantirish.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish turistik xizmatlarning ommabopligini oshiradi. Jumladan, yagona turistik onlayn platformalarni rivojlantirish, elektron bronlash tizimlari, virtual sayohatlar, mobil ilovalar va raqamli xaritalarni keng joriy etish turistlarga qulaylik yaratadi.

Beshinchidan, xalqaro marketing va mamlakat brendini rivojlantirish.

O‘zbekistonning xalqaro turizm bozoridagi imijini shakllantirish uchun xorijiy ommaviy axborot vositalari, xalqaro ko‘rgazmalar, turistik yarmarkalar va raqamli reklama vositalaridan samarali foydalanish lozim. “Uzbekistan – Silk Road” kabi mamlakatning tarixiy va madaniy o‘ziga xosligini ifodalovchi brend konsepsiyalarini rivojlantirish muhimdir.

Oltinchidan, turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish.

Faqat tarixiy obidalar bilan cheklanib qolmasdan, ekologik, gastronomik, ziyorat, sport, qishloq va tibbiy turizm yo‘nalishlarini rivojlantirish zarur. Bu turistlarning turli ehtiyojlarini qondirish hamda mamlakatda qolish muddatini uzaytirishga yordam beradi.

4. O‘zbekiston turizm sohasida raqobatbardoshlikni oshirish bo‘yicha taklif va tavsiyalar

Olib borilgan tahlillar asosida O‘zbekistonning xalqaro turizm bozoridagi mavqeini mustahkamlash uchun quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. Har bir hududning tabiiy, tarixiy va madaniy imkoniyatlaridan kelib chiqib, hududiy turizmni rivojlantirish dasturlarini takomillashtirish.

2. Turistik xizmatlar sifatini baholashning zamonaviy tizimini joriy etish va xalqaro standartlarga mos xizmat ko‘rsatish mexanizmlarini kengaytirish.

3. Xorijiy turistlar uchun ko‘p tilli raqamli turistik platformalarni rivojlantirish, ularda transport, mehmonxona, ovqatlanish va ekskursiya xizmatlarini birlashtirish.

4. Turizm sohasida faoliyat yurituvchi tadbirkorlar uchun imtiyozli kreditlar, investitsion rag‘batlar va davlat-xususiy sheriklik loyihalarini kengaytirish.

5. Turizm yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun amaliyot dasturlari, xalqaro stajirovkalar va kasbiy malaka oshirish imkoniyatlarini ko‘paytirish.

6. O‘zbekistonning turistik salohiyatini xalqaro ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy axborot vositalari orqali keng targ‘ib qilish.

7. Turistik mavsumiylikni kamaytirish maqsadida yil davomida faoliyat yuritadigan madaniy festivallar, ko‘rgazmalar va xalqaro tadbirlarni tashkil etish.

Mazkur takliflarni izchil amalga oshirish turizm sohasida iqtisodiy samaradorlikni oshirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va mamlakatning xalqaro turistik imijini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonning xalqaro turizm bozoridagi raqobatbardoshligini oshirish mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mamlakatning boy tarixiy-madaniy merosi, tabiiy resurslari, geografik joylashuvi va milliy an’analari xalqaro turizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyat yaratadi.

Biroq ushbu imkoniyatlardan to‘liq foydalanish uchun turizm sohasida tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish, zamonaviy infratuzilmani rivojlantirish,

investitsiyalarni jalb etish, xizmatlar sifatini oshirish va raqamli texnologiyalarni keng joriy qilish zarur.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, xalqaro turizm bozorida barqaror raqobat ustunligiga erishish faqat mavjud turistik resurslarga emas, balki ularni samarali boshqarish, innovatsion yondashuvlar va strategik marketing siyosatiga ham bevosita bog‘liq.

Shunday ekan, O‘zbekistonda turizm sohasini kompleks rivojlantirish, hududlarning turistik ixtisoslashuvini kuchaytirish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish orqali mamlakatning jahon turizm bozoridagi o‘rnini yanada mustahkamlash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Turizm to‘g‘risida”gi Qonuni. 2019-yil 18-iyul, O‘RQ-549-son.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining turizm sohasini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.

3. World Tourism Organization (UN Tourism). International Tourism Highlights. Madrid.

4. World Economic Forum. Travel & Tourism Development Index 2024. Geneva, 2024.

5. Porter M. E. The Competitive Advantage of Nations. New York: Free Press, 1990.

6. Kotler P., Bowen J. T., Makens J. C. Marketing for Hospitality and Tourism. Pearson.

7. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasining turizm sohasiga oid statistik ma’lumotlari.

8. O‘zbekiston Respublikasi Turizm qo‘mitasining rasmiy ma’lumotlari.